

ΙΣΛΑΜ και ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Ομιλία μητροπ. Αλεξανδρουπόλεως Ανθίμου στον 6ο γύρο της κοινής συνεδρίασης
του Διεθνούς Κέντρου Διαθρησκειακού Διαλόγου με την Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία
Τεχεράνη 20-21 Φεβρουαρίου 2017

Θέμα: "Θρησκευτικός ορθολογισμός, λύση για την αντιμετώπιση της βίας και του εξτρεμισμού"

The 6th Round of Joint Meeting of The International Center for Interreligious Dialogue and The Greek Orthodox Church: "Religious Rationality, Solution to the Confront Violence and Extremism", Tehran, 20-21 February 2017

Address: Department of Education and Research, Building No. 14, Islamic Culture and Relations Organization Imam Khomeini Complex, Resalat Expressway, Tehran, Iran

Κύριε Πρόεδρε του Οργανισμού Δρ. Abuzar Ibrahimy Turkaman,
Κυρίες και Κύριοι:

Σας ευχαριστούμε για την Πρόσκληση που μας απευθύνετε να είμαστε σήμερα εδώ, σε μια πρωτόγνωρη για εμάς εμπειρία συζητήσεως με μουσουλμάνους, τέτοιων θεμάτων όπως αναφέρονται στο Πρόγραμμα. Οφείλω να σας πω με ειλικρίνεια ότι πριν ξεκινήσουμε από την Ελλάδα, αρκετοί μας είπαν "θα πάτε σε μια ωραία Χώρα με πλούσιο πολιτισμό", όμως οι περισσότεροι απόρησαν "δεν φοβάστε μήπως σας σκοτώσουν εκεί;". Χαίρομαι που η φιλοξενία που μας παρέχετε και το κλίμα που διαμορφώνεται σ' αυτήν την κοινή Συνεδρίαση, διαψεύδει τους φόβους που είχαμε. Και έρχομαι αμέσως στο θέμα μου:

Στις ημέρες μας, οι δράσεις οργανώσεων όπως το ISIS και, κυρίως, οι δολοφονικές επιθέσεις εναντίον αθώων πολιτών στο όνομα του Ισλάμ, έχουν προσφέρει έδαφος ώστε το Ισλάμ να θεωρείται τρομοκρατική θρησκεία και οι μουσουλμάνοι στην υφήλιο να αντιμετωπίζονται με τεράστια καχυποψία.

Παρά τις γνωστές εξαιρέσεις, τόσο σε επίπεδο κρατών όσο και θρησκευτικών ηγετών, παραμένει έντονη η αίσθηση στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη ότι η καταδίκη των τρομοκρατών του ISIS από τον ισλαμικό κόσμο δεν έχει ούτε την ένταση ούτε την ειλικρίνεια αλλά, κυρίως, ούτε την αποφασιστικότητα που θα έπρεπε.

Βέβαια, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε την υποκρισία της Δύσεως, η οποία, αδυνατεί να ξεπεράσει με ειλικρίνεια τις παλιές αποικιοκρατικές αντιλήψεις και τακτικές της. Η Ευρώπη κατηγορεί τις ΗΠΑ που κλείνουν τα αεροδρόμιά τους, όταν η ίδια η γηραιά Ήπειρος έχει αρχίσει να ορθώνει συρματοπλέγματα, όχι μόνο στα εξωτερικά αλλά και στα εσωτερικά της σύνορα. Η αυξανόμενη πόλωση μεταξύ της

Δύσεως (αγγλοσαξονικός κόσμος και ηπειρωτική Ευρώπη), και της Ανατολής είναι πλέον γεγονός.

Για να αναστραφεί αυτή η πορεία, προκειμένου να επιτευχθεί η ειρήνη και η ευημερία, δεν αρκεί να στηριχθούμε αποκλειστικά σε υλικούς όρους με μοναδική επιδίωξη την διασφάλιση των εμπορικών ανταλλαγών.

Μόνο ένας θεολογικός διάλογος μπορεί να αγγίξει τα βαθύτερα στοιχεία που καθορίζουν τις ταυτότητες των λαών. Εκείνων των λαών που εξακολουθούν να αυτοπροσδιορίζονται γύρω από αξίες, αρχές και αντιλήψεις που συνδέονται με θεμελιώδεις αξίες της θρησκευτικής τους πίστewς.

Σ' αυτόν τον θεολογικό διάλογο μεταξύ Δύσεως και Ανατολής, η Ορθοδοξία έχει μια μοναδική θέση, επειδή ούτε στη Δύση ανήκει, ούτε στην Ανατολή. Ήταν πάντοτε το σύνορο μεταξύ των δύο κόσμων και γι' αυτό παραμένει η αναντικατάστατη γέφυρα που μπορεί να γεφυρώσει την Δύση με την Ανατολή. Όστε να συνομιλήσουν με έναν τρόπο που θα προσφέρει δρόμους κατανόησης, αλληλοσεβασμού και αποδοχής.

Ο διάλογος Χριστιανισμού και Ισλαμισμού χρειάζεται κοινούς πολιτισμικούς τόπους. Αυτοί οι κοινοί πολιτισμικοί τόποι, ανάμεσα στον Χριστιανισμό της Δύσης και το Ισλάμ είναι ελάχιστοι, όμως, ανάμεσα στο Ισλάμ και στην Ορθοδοξία, δηλ. τον Χριστιανισμό της Ανατολής, είναι πολύ περισσότεροι.

Γι' αυτό είναι ανάγκη να καταστρωθεί άμεσα ένας σοβαρός και ειλικρινής διάλογος προκειμένου να μη δαιμονοποιείται το Ισλάμ. Το διάλογο αυτόν μπορεί να συντονίσει μόνο η Ορθόδοξη Εκκλησία, επειδή η λέξη "χριστιανισμός" στους μωαμεθανούς, ξαναστοιχειώνει τις σταυροφορίες (από τις οποίες "έπαθε" και η Ορθοδοξία. Και στους ευρωπαίους Χριστιανούς το φάντασμα του Σουλεϊμάν του Νομοθέτη, πλανάται πάλι έξω από τη Βιέννη.

Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση του Samuel Huntington ο οποίος σκιαγραφεί την σύγκρουση του δυτικού πολιτισμού, όπως αυτός διαμορφώθηκε από τον Ρωμαιοκαθολικισμό και τον Προτεσταντισμό, με τον ανατολικό, στον οποίο κατατάσσει το Ισλάμ και τον Ορθόδοξο Χριστιανισμό. Από την άλλη, ο ιστορικός πυρήνας του Ορθόδοξου Χριστιανισμού που είναι η ρωμισύνη και ο ελληνισμός,

έχει να επιδείξει χιλιάδες μάρτυρες αγίους, που σφαγιάσθηκαν από τους μουσουλμάνους Τούρκους.

Τον διάλογο αυτό μπορούμε να τον συντονίσουμε μόνο με το Ιρανικό Ισλάμ.

Δεν ξεχνάμε τις ίδιες ιστορικές εποχές που, Έλληνες Χριστιανοί Ορθόδοξοι αγωνίζονταν ενάντια στον τουρκικό ζυγό προκειμένου να αποκτήσουν την ελευθερία τους και Ιρανοί Μουσουλμάνοι έδιναν μεγάλες μάχες για να αποκρούσουν τους Τούρκους που επεδίωκαν να κατακτήσουν τη Χώρα τους.

Όπως επίσης διαφαίνεται ξεκάθαρα πια ότι το Ιρανικό Ισλάμ διαφέρει από το Αραβικό Ισλάμ.

Ο Παγκόσμιος Πολιτισμός οφείλει να αναγνωρίσει ότι, στην ελληνιστική περίοδο, τότε που επικράτησε ένας θρησκευτικός συγκρητισμός, συνέβη το εξής καταπληκτικό: η μίξη του ζωροαστρισμού με το αρχαίο ελληνικό πνεύμα απετέλεσε την μαγιά για τον μονοθεϊσμό και έστρωσε το έδαφος για τον Χριστιανισμό.

Επιπλέον, δεχόμαστε ότι ο σουφισμός είναι η εκκοσμικευμένη μορφή του Ορθόδοξου μοναχισμού.

Ο σουφιστής σήμερα, γνωρίζουμε ότι παλεύει να διατηρήσει την πνευματικότητά του, ενάντια στο πνεύμα του ορθολογισμού που επεκτείνεται ραγδαία. Αυτός ο ορθολογισμός όμως, από πολλούς εκλαμβάνεται ως εκκοσμίκευση και λέγεται προτεσταντοποίηση.

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος βιώνουμε αυτήν την ίδια πίεση από το επίσημο Κράτος μας και από την Ευρώπη για να κάνουμε μια Ορθόδοξη Εκκλησία ορθολογική, μετριοπαθή.

Όμως, τί θα πει "μετριοπάθεια;"

Μετριοπάθεια είναι να νηστεύει ένας Ορθόδοξος Χριστιανός 10 ημέρες αντί για 40. Μετριοπάθεια είναι να προσεύχεται ένας μουσουλμάνος 2 φορές την ημέρα αντί για 5. Αυτά βέβαια είναι ένα κοσμικό Ισλάμ και μια κοσμική Ορθόδοξη Εκκλησία, χωρίς πνευματικότητα.

Τελικά, μήπως οδηγούμαστε εκεί, με την ελπίδα να βγούμε από το αδιέξοδο που βρίσκεται ο πλανήτης μας; Μήπως, δηλ. η φανατική ιδεολογία του ISIS θα φέρει στο μέλλον μια μετριοπαθή ορθολογικοποίηση του Ισλάμ; Και μέχρι τότε, οι χριστιανικές Εκκλησίες πρέπει να αποκτήσουν ορθολογική μετριοπάθεια, για να μην προκαλούν το φανατικό Ισλάμ;

Δεν υπάρχει μέση λύση;

Η οποία νομίζω ότι είναι να κρατήσουμε ο καθένας την πνευματικότητά μας και να την αξιοποιήσουμε ως στέρεη βάση για να συγκλίνουμε σε κοινούς πολιτισμικούς τόπους.

Σοβαρός προβληματισμός που απαιτεί σεβασμό της μιας πλευράς προς την άλλη.

Πάντως, είναι χρέος μας απέναντι στο Θεό, να εργαστούμε με πολύ επιμονή και υπομονή ώστε τα οικονομικά συμφέροντα και οι πολεμοχαρείς κραυγές, σε Δύση και Ανατολή, να μην εκμεταλλευτούν την πίστη του καθενός μας ώστε να την μετατρέψουν από μονοπάτι αγάπης και διαλόγου σε οδό καταστροφής, μίσους και πολέμου. Δεν πρέπει να ζήσουμε θρησκευτικούς πολέμους ποτέ ξανά!